

Araştırma Makalesi / Research Article

İZMİR DEPREMZELERİ DAYANIŞMA DERNEĞİ'NİN (İZDEDA) X PLATFORMUNDAKİ KURUMSAL HESABINA YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ

Esra TÜYLÜOĞLU¹

Öz

Türkiye depremlerin sık yaşandığı jeolojik bir konumda yer almaktadır. Türkiye’de büyük kayıpların yaşandığı depremler sonrası depremin ilk dereceden etkilediği kesimler mağduriyetlerini giderebilmek adına genellikle nasıl yol alacaklarını bilememektedir. 30 Ekim 2020’de gerçekleşen Ege Denizi merkezli deprem sonrası İzmir ve çevresinde depremden etkilenen depremezeleri bir çatı altında toplayarak yaşanan sorunlara yetkililerin dikkatini çekmek; depremezeleri temsilen ilgili kişi ve kurumlarla görüşmeler yaparak hak kayıplarının önüne geçmek; kentsel dönüşüm ve hayatı normalleştirecek tedbirlerin alınması konusunda çalışmalar yürütmek amacıyla İzmir Depremzedeleri Dayanışma Derneği (İZDEDA) kurulmuştur. Günümüzde iletişim ve sosyal medya kullanımı sivil toplum kuruluşları açısından oldukça önemlidir. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının afetler sonrası yaşanan problemlere bağlı olarak kamuoyu oluşturabilmesi ve kamuoyunun desteğinden sonra bürokraside bir etki yaratabilmesinde sosyal medyanın rolü büyüktür. Çalışmanın konusu, 30 Ekim 2020 İzmir depremi sonrasında İzmir depremezelerin ihtiyaçlarına cevap olarak kurulan İZDEDA’nın bir sivil toplum kuruluşu olarak deprezede örgütlenmesinde oynadığı rolü belirlemektir. Nitel olarak gerçekleştirilen çalışmada sivil toplum kavramı ele alınmış ve İZDEDA’nın resmi X hesabı içerik analizi yöntemi ile irdelenmiştir. Bu araştırma kapsamında, afetler sonrası iletişim teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı günümüzde İZDEDA’nın bir sivil toplum kuruluşu olarak X platformu aracılığıyla özellikle siyasetçiler ve bürokratlar nezdinde gündem oluşturabildiği ve depremezelerin bir takım haklarına erişiminde rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Deprem, Sivil toplum, X Platformu, İçerik analizi

A CONTENT ANALYSIS OF IZMIR EARTHQUAKE VICTIMS SOLIDARITY ASSOCIATION'S (IZDEDA) CORPORATE ACCOUNT ON X PLATFORM

Abstract

Turkey is located in a geological region where earthquakes frequently occur. After major earthquakes in Turkey, the communities directly affected often struggle to find their way to address their grievances. Following the Aegean Sea-based earthquake on 30 October 2020, the Izmir Earthquake Victims Solidarity Association (IZDEDA) was established. Its goals were to gather earthquake victims affected by the earthquake in and around Izmir under one roof to draw the attention of authorities to the problems they face; to prevent the loss of rights by meeting with relevant persons and institutions on behalf of the victims; and to carry out efforts related to urban transformation and measures to normalize life. Communication and social media use are highly important for non-governmental organizations today. Particularly after disasters, the role of social media in creating public awareness and influencing bureaucracy, with public support, is significant. The study focuses on determining the role played by IZDEDA, established in response to the needs of Izmir earthquake victims after the 30 October 2020 earthquake, in organizing earthquake victims as a non-governmental organization. In this qualitative study, the concept of civil society was examined, and a content analysis of IZDEDA's official X account was conducted. Within the scope of the research, it was concluded that in today's world, where communication technologies are heavily utilized after disasters, IZDEDA, as a non-governmental organization, was able to create an agenda, particularly in the eyes of politicians and bureaucrats, through the X platform, and played a role in the victims' access to some of their rights.

Keywords: Izmir, Earthquake, Civil society, X Platform, Content analysis

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Medya ve İletişim Bölümü, dresratuyluoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8554-6293

Başvuru Tarihi (Received): 01.08.2024 **Kabul Tarihi** (Accepted): 26.09.2024

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca devamlı varlığını anımsatan bir olgu olarak afetlerin, birey yaşamında çok derin tesirler bırakabilme kapasitesi bulunmaktadır. Sözü edilen afetler ile ilgili alanyazın incelemesinde birtakım kategoriler ile karşılaşılmaktadır. Doğal afetler, birey eli ile veya birey tarafından oluşturulmuş olan afetler ve endüstriyel afetler bahse konu kategoriler içerisinde en çok ön planda yer alanlar olarak dikkat çekmektedir. Öngörülme güçlüğü ve barındırdığı potansiyel risklerden ötürü doğal afetler, diğer afet çeşitlerine kıyasla çok daha ciddi felaketlerin kaynağı olabilmektedir. Bu yönleri ile depremler akla ilk gelen doğal afet çeşitlerinin başında yer alabilmekte ve yıkıcılık yönü, diğer doğal afet çeşitlerine kıyasla daha fazla olabilmektedir. Riskin azaltılması ve tedbir alınması açılarından da depremler ile alakalı önlemler gerek uzun zamana yayılan, ciddi politika önlemleri gerekse yüksek maliyetli yatırımları gerektirmektedir (Duruel, 2023: 3).

Diğer taraftan deprem hadisesiyle alakalı yapılması planlanan ve uygulanmakta olan kişisel farkındalık ve önlemler de depremin gerçekleşme durumunda yaşanan korku ve panik sebebiyle gerektiği kadar uygulanmamaktadır. Depremler ile alakalı makro önlemler sadece merkezi hükümetler ve yerel yönetimlerce toplumun önemli kesimlerinin katılımı ve mutabakatı sonucu yaşama geçirilmektedir. Buna karşın, deprem hadisesinin gerçekleşmesinin ardından acil kurtarma çalışmaları, beslenme, barınma ve acil sağlıkla alakalı çalışmalar için yalnızca kamuya ait kaynaklardan faydalanılması hizmetlerde gecikmelere, yetersizliklere, aksamalara ve bunların neticesinde telafi edilmesi mümkün olmayan can ve mal kayıplarına sebep olabilmektedir. Bu sebeple depremlerde kamu kaynakları ile birlikte kamu tarafından koordinasyonun sağlanması ile gönüllü hareketlerin, kişisel girişimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının da destek olmaları yaşamsal bir önem arz etmektedir. Sivil toplum kuruluşları, dünyada bilhassa eğitim, çevre, insan hakları, yoksulluk gibi hususlarda çalışmalar yürüten, kâr amacı olmayan sivil girişimler olarak bilinmektedir. Söz konusu girişimler bazen “hükümet dışı örgütler” bazen ise “sivil toplum örgütleri” biçiminde de adlandırılabilir. Sivil toplum kuruluşları kimi kaynaklarda “üçüncü sektör” şeklinde de isimlendirilebilir. (Genç, 2021: 14). Bu bağlamda hükümetler “birinci sektör”, özel girişimler “ikinci sektör” temsil etmektedir. Afetler sırasında da kritik hizmetler ve görevler üstlenmekte olan sivil toplum kuruluşları bir bakıma dünya genelinde demokratikleşme sürecinde yaşanan ilerlemenin ve gelişmenin ürünü olarak kabul edilmektedir. Dünyada yoksulluk, çevre ve insan hakları savunuculuğu gibi ulusal hükümetleri aşmakta olan problemlerin gündemde tutulması, çözülebilmesi adına arayışlarda bulunulması, demokratik ifade ve eylemlerin geliştirilmesi gereksinimleri, sivil toplum kuruluşlarının gelişmesine altyapı hazırlamıştır. (Gündüz, 2009: 22)

Kendi çalışma alanlarına yönelik konularda ya da yaşanmakta olan sorunlara ilişkin kamuoyunun yaratılmasında sivil toplum kuruluşları toplumdaki insanların bünyelerine dâhil olmalarını sağlamaktadır. Bununla birlikte sivil toplum kuruluşları, hedef kitlenin desteğinin sağlanabilmesi hususunda da etkin bir rol üstlenmektedir. Buna karşın, halkla ilişkiler ve iletişim olmadan bilhassa hedef kitlenin desteğinin sağlanmasının mümkün olamayacağı açıktır (Boztepe, 2013: 90).

Hem gelişen hem de değişen iletişim teknolojileriyle birlikte mobil araçların, internet ve sosyal ağların kullanılmasında yaşanmakta olan artış, sivil toplum kuruluşlarının toplum geneline erişebilmesine imkân sağlamaktadır. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşları, sosyal medya vasıtasıyla kendi hedef kitleleri ile sanal ortamda iletişim kurarak verimli ve etkili halkla ilişkiler çalışmaları gerçekleştirebilmektedir. Söz konusu çalışmaların bir kısmı ise doğal afet dönemlerinde ön plana çıkmaktadır.

1.1 Doğal Afetler

Kavramsal olarak afet; Birleşmiş Milletler tarafından yapılmış olan tanıma göre; “sosyal, iktisadi ve fiziksel kayıplar yaratan, birey aktiviteleriyle günlük hayatı aksatarak ya da durdurarak

toplumlar üzerinde etki oluşturan ve yerel olanaklarla çözüm sağlanamayan birey, teknolojik ya da doğal kaynaklı bütün olaylar” biçiminde tanımlanmaktadır (Kadıoğlu, 2008: 4). Afetler, toplum genelinde yaralanma ve ölüm gibi sorunlara yol açabilirken, afetlerden önce kendisine yetebilecek potansiyeli olan toplumların, afetlerin ardından belirli bir süre farklı ülkelerden gelmiş olan yardımlara bağımlı duruma gelebilmesi de olasıdır (Ploughman, 1997: 123).

Afet; bir toplumun yereldeki olanaklarının kullanılması sonucu üstesinden gelemediği, ilk başta bölgesel sonrasında ise ulusal ve uluslararası kaynakların seferber olmasını gerektiren maddi, çevresel ve insani ziyanlara neden olan, arzu edilmeyen durumlardır (BM İnsani İşler Departmanı-[UNDHA], 1992: 25). Uluslararası Kızılhaç Örgütü tarafından yapılmış olan tanımlamada ise “bireylerin barınma, beslenme, sosyal ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelmesi”, afet şeklinde ifade edilmektedir (Dombrowsky, 1998: 33). Toplumsal düzen içerisinde ciddi manada bozulmalara sebebiyet veren afetlerin oluşma nedenleri alanyazında; teknolojik, sosyal, biyolojik, meteorolojik ve jeolojik olacak şekilde beş değişik biçimde kategorize edilmektedir. Buna karşın, konuya yönelik genel bir sınıflandırma yapıldığında afetler; doğal afetler ve yapay afetler olacak şekilde iki grup altına ayrılabilir. Bu noktada doğal afetlerle karşılaşılması sonucu dayanışmanın sağlanarak olası tehlikelerin en aza indirilebilmesi açısından sivil toplumun önemi de daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

1.2 Sivil Toplum

Kavramsal olarak sivil toplum, tarih boyunca önemli bir araştırma ve inceleme konusu olarak varlığını sürdürmüştür. Kavram, Antik Yunan’dan Roma Dönemi’ne, söz konusu zamandan da bugüne kadar uzanmakta olan derin bir tarihsel süreci kapsamaktadır (Taşkıran, 2015: 13; Yılmaz, 2018: 251). Sivil toplum kavramı, Aristoteles’in *Politika* adlı yapıtında *Politik Toplum* şeklinde ifade edilmiş ve sözü edilen politik toplum, tam manasıyla eşit ve özgür yurttaşlar tarafından biçimlendirilerek kamusal bir topluluk olarak ele alınmıştır (Gönenç, 2001: 12; Anjum, 2010: 148; Aslan, 2010: 189). Buna karşın, zamanla Latinceye *Civilis Societas* şeklinde aktarılan sivil toplum kavramının sonrasında İngilizceye *Civil Society* şeklinde aktarıldığı görülmüştür (Biber, 2006: 11).

Kavramın tarihsel seyri incelendiğinde, ancak Orta Çağ döneminin bitimine yakın daha belirginleşmeye başladığı görülmektedir. Buna göre sivil toplum, söz konusu dönem içerisinde devlet erkinden daha özerk ve daha bağımsız bir ortam içerisinde gelişim göstermekte olan bir toplumsal alanı yansıtmıştır (Edwards, 2014: 6).

Türkiye bakımından da sivil toplum kavramının tarihsel seyri incelendiğinde yeni bir kavram olduğu söylenebilir (Biber, 2006: 22). Türk sivil toplumu bakımından 1980’li senelerin dönüm noktası olduğu görülmektedir (Kotan ve Ünür, 2015: 131). Söz konusu senelerin ardından yaşanan iktisadi ve politik şartların neticesiyle beraber Türkiye’de sivil toplum, toplum-devlet ilişkisine bağlı olacak şekilde belli bir yol kat etmenin yanı sıra toplumun da gelişmesine doğrudan katkıda bulunmuştur (Uluç, 2013: 416). Bununla birlikte, Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının gelişimsel seyri incelendiğinde, batı toplumlarından değişik bir seyir izlediği de açıkça görülebilir (Şahin ve Öztürk, 2008: 21).

Sivil toplum, Batı toplumlarında burjuvaziyle birlikte “aydın” bir grup oluşturmuş ve sözü edilen grup sayesinde de sivil toplumun çalışma alanı her geçen gün genişlemiştir (Taşkıran, 2015: 16). Buna karşın Türkiye’de sivil toplum, Cumhuriyet’in ilan edilmesinin ardından ancak Cumhuriyet’in kendi aydınlarıyla sağlanabilmiştir. Türkiye’de ve Batı toplumlarında gözlemlenen söz konusu farklılık, sivil topluma ilişkin sürecin aksi yönde işlemesine sebebiyet vermektedir. Bir diğer ifadeyle Batı toplumlarındaki sivil toplum, daha iyi görünen ve daha iyi örgütlenen, bununla birlikte toplumun isteklerini devlete aktarmak için çaba sarf eden bir yaklaşım ile mevcudiyetini sürdürürken, Türkiye’de sivil toplum, devletin istekleri, sivil toplum üstünden toplum geneline iletmeye çalışılmıştır (Biber, 2006: 27).

Buna göre, Türkiye'deki sivil toplum deneyimi incelendiğinde, bilhassa 1983 senesinde gerçekleştirilmiş olan seçimlerin ardından iktidara gelmiş olan Anavatan Partisiyle yeni bir sürece girildiği söylenebilir. Sözü edilen dönem içerisinde devletin toplum yaşamında oynamakta olduğu role yoğunlaşmış ve bunun neticesi olarak da sivil toplumun güçlendirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır (Kotan ve Ünür, 2005: 131). Bu gerekliliğe paralel olarak kişiler, zamanla kavramsal açıdan sivil topluma sıkıca sarılarak kavramı, demokrasinin kapılarını aralamış olan Bauman (2016: 7) tarafından ifade edildiği üzere “tılsımlı bir kelime” şeklinde görmüştür. Bu çerçevede de Türkiye'de sivil toplum alanında çalışmalar gerçekleştiren, gerek hükümetten gerekse iş dünyasından bağımsız hayır kurumu, dernek gibi pek çok kuruluşa bu şekilde (tılsımlı) bakılmıştır. Tüm bu bahsedilenlerin yanı sıra sivil toplum örgütleri, demokrasinin gelişmesine, yerleşmesine, işler olmasına ve içinde yaşanılmakta olan politik ve iktisadi yapıda oluşan problemlere karşı farklı çözüm yolları oluşturan bir konumda bulunmaktadır.

Geniş anlamda bugün, Türkiye'de hizmet vermekte olan pek çok sivil toplum örgütü yer almaktadır. XXI. asrın başında Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday olma süreciyle birlikte sivil toplum kuruluşlarının niceliksel açıdan hem faaliyetlerini hem de çalışma alanlarını ciddi oranda arttırmış oldukları görülmüştür (Uluç, 2013: 412). Günümüzde temelde bir amaç için örgütlenme gayreti gösteren, gönüllülük temeline göre devletten özerk, buna karşın devlet politikalarına etki etmeye ve değiştirmeye çalışan, özel sektör girişimlerinden odalara, birliklere, vakıflara, derneklere, siyasal parti ve gruplara kadar birçok kurum, sivil toplum kapsamı içerisinde Türkiye'de çalışmalar yürütmektedir (Taşkiran, 2015: 57).

Özetle, günümüzde Türkiye'de pek çok alan kapsamında çalışmalar yürüten birçok sivil toplum kuruluşu yer almaktadır. Bu kuruluşlar, amacına ve hedef kitlesine göre toplumla iletişim içerisinde olmak durumundadır.

1.3 Sivil Toplum Kuruluşları ve İletişim

Hayatın her alanı içerisinde var olan iletişim, bireyin var olduğu zamandan bu yana başlayan, bazen boyut, içerik ve anlam değiştiren ve bugüne kadar erişebilen bir kavramdır (Soydaş, 2018: 67). Türk Dil Kurumu iletişim kavramını; “bilgi, düşünce ya da duyguların akla gelebilecek her çeşit yol ile başkalarına aktarılması, haberleşme, bildirişim, komünikasyon” biçiminde tanımlamıştır (TDK, 2024). Bununla birlikte yine iletişim, tüm canlılar dünyası içerisinde gözlenebilmekte olan, her yerde ve her zaman var olan bilgi, anlam, düşünce ve duyguların kişiler/bireyler arasında karşılıklı biçimde aktarılması/paylaşılması biçiminde de tanımlanabilmektedir (Zıllıoğlu, 2014: 33).

Tüm bu tanımlamalardan hareketle sivil toplum kuruluşları da bilhassa kendi bünyelerinde bulunan ve ortak gayeler doğrultusunda bir araya gelen bireyler ile verimlilik ve etkililik temeline dayanarak iletişim içerisinde bulunmaktadır (Demirel, 2022: 310). Zira yapılacak etkili bir iletişim ile sivil toplum kuruluşlarının alacakları doğru kararlar, alınması planlanan kararlarda bilgilerin edinilmesi, alınmış olan kararların kişiler nezdinde net bir biçimde anlaşılabilmesi, muhtemel yanlışların minimuma indirgenebilmesi ve karşılaşılması olası krizlerin aşılabilmesi sağlanabilecektir (Bakan ve Büyükbeşe, 2004: 3-4). Bunun yanında sivil toplum kuruluşları gerek iletişimden gerekse iletişim kanallarından yararlanarak yapacakları kurum içi ve kurum dışı iletişim çalışmaları ile kişilerin eleştiri, öneri ve düşüncelerinin serbest bir biçimde dolaşımını sağlayabileceği demokratik bir ortamı da kurabilmektedir (Kaldor, 2003: 7).

“Küçülmekte olan dünya” metaforu ile ifade edilmekte olan dünya (Tomlinson, 2013: 14), teknolojik değişim ve gelişmelere bağlı olacak şekilde bilhassa iletişim alanı kapsamında çok kademeli bir dönüşüm süreci yaşamaktadır (Güzel, 2016: 85). Bu derece bir dönüşüm süreci, küresel düzeyde ve ağ örgütlenmesine dayanan teknolojik paradigmanın da tesiri ile insani çalışma alanlarının tamamında tesirini hissettirmektedir (Castells, 2008: 99-100). Bilhassa sosyal ağlar ve internet vasıtasıyla kişiler, kendi düşünce ve görüşlerini belirgin bir biçimde ve yüksek sesle ifade

edebilmekte, kendi yaratıcı kapasitelerini daha çok ortaya çıkartabilmektedir (Jenkins, 2006: 137). Sosyal medyanın gücünün mevcudiyeti sivil toplum kuruluşlarınca fark edilmiştir. Nitekim sivil toplum kuruluşları her dakika ehemmiyeti artmakta olan sosyal ağlar vasıtasıyla çalışmalar yürütmekte oldukları alanlarda seslerini duyurmakta, hedef kitleleriyle kesintisiz ve anlık iki taraflı bir iletişim kurmakta ve belirli bir konuda örgütlenerek yetkililerin dikkatini çekebilmek noktasında kamuoyu yaratmaktadır. Nihayetinde sivil toplum kuruluşları için gerek iletişim gerekse iletişim araçları, bir bakıma içi hazinelerle dolu bir mağaranın kilidi olarak görülmektedir. (Demirel, 2022: 310) Bu bağlamda, araştırmanın amacından da hareketle, sivil toplum kuruluşlarının yaşanan afet dönemlerinde ve özellikle de sonrasında kuracağı iletişimden de bahsetmek gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, sivil toplum ve sosyal medya konusuna değinmenin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

1.4 Sivil Toplum ve Sosyal Medya

Sosyal medya, ticari kurumlar bakımından mühim kabul edilmesinin yanı sıra, mevcudiyeti daha çok bağışlara dayanmakta olan sivil toplum kuruluşları için de; kitlelere erişim, bağış elde etme, gönüllü katılımı bulunma ve bürokratlarla direk iletişim kurabilme gibi hususlarda imkânlar sunmakta olan önemli bir ortam olarak kabul edilmektedir. Sosyal medya ortamları, sivil toplum kuruluşlarının geniş topluluklara kendilerini ifade edebilmelerine, çalışmalarlarıyla ilgili bilgiler verebilmelerine, görüşlerinin daha çok birey tarafından paylaşılabilmesine katkıda bulunmaktadır (Şahin ve Öztürk, 2008: 7). Sivil toplum kuruluşları açısından sosyal medya, iletişim stratejilerini uygulayabilme fırsatı sunmak ve geniş bir etkileşim ortamı oluşturmakla beraber, hedef kitle ile etkileşime geçebilmek amacıyla yeni yollar da sağlamaktadır. Bu çerçevede Mayfield'in (2008: 5) ifade ettiği; açıklık, katılım, topluluk, diyalog ve bağlanabilirlik gibi sosyal medyanın temel özelliklerinin sivil toplum örgütlerinin etkileşim amaçlı stratejik süreçleri kapsamında mühim rolü olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda stratejik iletişim; "bir örgütçe amacının gerçekleştirilebilmesi adına ikna edici, ilişkisel, ifade edici ve bilgi verici bir amaca uygun biçimde kullanılması" olarak tanımlanmaktadır (Hallahan vd., 2007: 17). Buna göre sosyal medyanın, sivil toplum örgütlerinin etkileşim amacıyla stratejik iletişim süreçleri kapsamında ciddi bir rol üstlendiği söylenebilir. Gücünün farkına varılan sosyal ağlar ile internet, çok daha büyük kitlelere erişen bir iletişim aracı olarak gerek demokratikleşmeye hizmette bulunmakta gerek sivil toplum örgütlerinin söz konusu araçtan ya da araçlardan faydalanarak dünya çapında kendileri hakkında bilgi vermelerine fırsat tanımakta gerekse hâkim kültürün yayılımına katkıda bulunmaktadır. Sosyal medya, herhangi bir haberi açık bir şekilde ve çok daha büyük kitlelere hızlı bir şekilde ulaştırabilmektedir. Bununla birlikte sosyal medya; kamuoyunu, kitleleri veya bireyleri belli bir davranış, tutum ve algı konusunda kolay bir şekilde ikna edebilmek amacıyla benzeri olmayan avantajlar sunabilmektedir. Yurttaşlar cep telefonlarından faydalanarak sosyal ağlar aracılığıyla bilginin hızlı bir şekilde dolaşabilmesini sağlamaktadır. Demokratikleşme sürecinde yaşamsal bir önemi olan sivil toplumun örgütlenerek sesini başta hedef kitlesine sonrasında ise ulusal ve uluslararası camiaya duyurabilmesi bakımından sosyal ağlar ve yeni medya teknolojileri sivil toplumun gözenekleri arasına girerek din, dil ve etnik köken gibi farklı yapılarla sahip yurttaşların arasında anlam ağlarını kurmakta, çağdaş yaşamın güçlendirici etkilerine karşı toplumun daha güçsüz kesiminde yer alan bireyler arasında yaşanan sorunların dayanışma ile aşılmasını sağlamaktadır (Keane, 2010: 122-141).

Genel olarak bakıldığında sivil toplum kuruluşları, sosyal medyanın temel özelliklerinden yararlanarak hedef kitleleri ile aralarında etkileşim kurabilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarıyla hedef kitleleri arasında kurulmuş olan ilişki, söz konusu kuruluşun çalışmalarını daha aktif ve geniş çaplı yürütebilmesine de imkân sunmaktadır. Sosyal medya uygulamalarının kullanımındaki kolaylıklar, hızlı erişim fırsatları, yayılımdaki gözlenen genişlik, sivil toplum kuruluşlarının politik, dini ve kültürel çalışmalarının düşük maliyetler ile yayılabilmesine imkân tanımaktadır. Diğer taraftan sivil toplum kuruluşları, sosyal medyanın açıklık prensibi ile iletişim içerisinde

oldukları kitlelerden gerek maddi gerekse manevi anlamda gönüllü destek isteyebilmektedir. Sivil toplum kuruluşları, aynı zamanda kuruluşun misyonu ve amacından hareketle, sosyal medya vasıtasıyla kendi propagandalarını ve tanıtımlarını da gerçekleştirebilmektedir. Tüm bu imkânları sunan sosyal medya uygulamalarının başında X (Eski adıyla Twitter) gelmektedir.

1.4.1 X Platformu ve Doğal Afetler

“Anlık mesajlaşma ve blog arasında yer alan eylemi belirten bir mikroblog servisi” olarak kabul edilen X, mobil araçlar üstünden üretilmekte olan içeriklerin seri bir biçimde paylaşılmasını içermektedir (Vona-Kurt, 2021: 96). “Twitter” ismiyle Jack Dorsey, Biz Stone, Noah Glass ve Evan Williams tarafından 2006 yılının Mart ayında kurulmuş olan platform, 25.04.2022 tarihinde Elon Musk tarafından alınmış ve 23.07.2023 tarihinde ismi “X” olarak değiştirilmiştir (Mouriquand, 2023). Kullanıcılar, X’de paylaşmış oldukları herhangi bir içeriği diğer pek çok cihazda görebilmekte ve başka sosyal medya ortamlarında da paylaşıp içeriğin taşınmasını sağlayabilmektedir. X’in dört temel kullanım alanı bulunmaktadır. Söz konusu alanlar; “haber paylaşımı”, “bilgi paylaşımı”, “konuşmalar” ve “günlük sohbetler” şeklinde sıralanmaktadır (Java, Song, Finin ve Tseng, 2007: 118). Yüz yüze iletişimin ve yayın medyasının özelliklerini bir araya getiren söz konusu platform, dünya genelinde son derece etkili bir sosyal medya platformu olarak bilinmektedir (Marwick ve Boyd, 2010: 123). Bu kapsamda X platformunun özellikleri, kısaca Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: X Platformunun Özellikleri

Özellikler	Tanım
Post	Metin içermekte olan mesajlardır. Bu mesajlar vasıtasıyla kullanıcılar düşüncelerini, duygularını ve kurumsal paylaşımlarını kendilerini takip eden kişilere ulaştırabilmektedir (Conover, Gonçalves, Flammini ve Menczer, 2012, 3).
Repost	X platformunda paylaşılmış olan mesajların yayılması amacıyla gereken bilgileri yaymanın etkileşimli ve hızlı bir yolu olarak değerlendirilen bu özellik, genellikle beğenilen ve ilgi çekici içeriklerin diğer kullanıcı bireyler ile paylaşılması için kullanılmaktadır (Lee ve Xu, 2017, 9).
Mention	X kullanıcıları yönlendirmeyi arzu ettikleri mesajları veya diğer kullanıcılar tarafından gönderilmiş olan mesajları okumayı sağlamak için “mention” şeklinde isimlendirilmiş olan işaretleme şeklini kullanmaktadır. “mention” gönderilmiş olan post içerisine “@kullanıcı adı” biçiminde tanımlanmaktadır. Postların içerisine yerleştirilmiş olan “mention”lar, gerçek etkileşimin temsilini sağlarken, üçüncü kişi referansını da yaratmaktadır (Conover, Gonçalves, Flammini ve Menczer, 2012, 4).
Hashtag	Hashtag, X platformunda kullanılmakta olan konu etiketlerini tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Gönderilmekte olan postun içerisine “#konu etiketi” biçiminde tanımlanmakta olan hashtag’ler bu sayede atılan postların konusunu tanımlarken, aynı zamanda söz konusu etiketi X platformunda aramakta olan kullanıcıların da paylaşılan posta erişmesini sağlamaktadır (Vona-Kurt, 2021, 97).
Fotoğraf	X platformunda bir post içerisine yalnızca bir fotoğraf yüklemesi yapılabilmektedir.
Video	X platformunda paylaşılan bir post içerisine bir video ya da bir videonun bağlantısı ilave edilebilir ve bir kullanıcının X yayını kapsamında oynatılabilir.
Hyperlink	X platformundaki diğer kullanıcıları X platformu haricindeki bir içeriğe yönlendirebilmek amacıyla bir bağlantının eklenmesidir.

X platformunun tüm bu özellikleri sayesinde bireyler, kurumlar ya da sivil toplum kuruluşlarının iletişimi çok daha kolay bir biçimde gerçekleştirmektedir. Bu noktada, yaşanabilecek bir doğal afet anında ya da sonrasında sivil toplum kuruluşlarının X platformundan yararlanmasının da çok ciddi katkıları olabilmektedir.

X, bilhassa afetlerin raporlaması ve takip edilmesi adına faydalı olan bazı özellikler içermektedir. Söz konusu özellikler; kısa mesaj stili, gerçek zamanlı gönderi, gönderinin yapılması esnasında

varsayılan genel ayarlar, hiper bağlantı, multimedya kapasiteleri, kolay repost imkânı, gönderilen mesajların tersten kronolojik sıralama ile sunulması, mesajların takip eden bireylere ve genel X platformu alanına iletilmesi olarak ifade edilebilir (David, Ong ve Legara, 2016: 2).

Afet durumlarında yardım ve müdahale çalışmalarına ilave olacak şekilde afet yönetimi ve iletişimi amacıyla X platformu başta olmak üzere sosyal medya uygulamalarının kullanılmasına yönelik pek çok örnekle karşılaşmıştır.

İlk olarak 23.10.2011 tarihinde Van ilinde gerçekleşmiş olan depremde sosyal medyayı kullanan bireylerin seri bir biçimde örgütlenmesi, destek ve yardım kampanyaları tertip etmeleri hatta kimi bölgelerde enkaz altındaki yaralıları erişildiğine ilişkin paylaşılmış olan mesajlar ile arama ve kurtarma çalışmalarına destekte bulunulması, sosyal medyanın afetlerde ne derece önem arz ettiğini ortaya koymuştur (Demiröz, 2020: 298).

06.02.2023 tarihinde meydana gelen ve “Asrın Felaketi” şeklinde adlandırılan depremlerde sivil toplum kuruluşları ilk dakikadan başlayarak çalışmalara girişmiş ve sağlık, beslenme, barınma gibi pek çok alanda depremde bireylere katkı sunmaya çalışmıştır. Deprem bölgesinde oluşan yeni hayat şartlarında depremde bireylerin sıklıkla problemler ile karşı karşıya kaldıkları gözlemlenmiştir. Söz konusu süreçte depremedeler, depremden kaynaklanan ezilme, yaralanma, deprem sonucu yaşanan yıkılmaların neden olduğu tozlardan ötürü solunum sıkıntıları ve kısmi uzuv yitimi gibi sorunlar ile mücadele etmek durumunda kalmıştır. Depremin ilk zamanlarında ısınma, beslenme ve barınma hususlarında önemli sorunlar ile karşılaşmış olmasına rağmen gerek devlet kurumlarının gerekse sivil toplum kuruluşlarının söz konusu bölgeye ulaşması ile ortaya çıkan bu sorunların gün geçtikçe azalmaya başladığı söylenebilir (Duruel, 2023: 8).

Benzer şekilde sağlık problemleri yaşamış olan depremde bireylerin devamlı kullanmakta oldukları ilaçları tedarik edememe, periyodik şekilde sağlık kontrollerini gerçekleştirememeye ve ihtiyaç duyulan tedaviye ulaşma gibi problemler bu zaman zarfında fazlasıyla yaşanmıştır. Bu duruma ek olarak kullanılması acil ve zorunlu olan gözlük, yürüteç, tekerlekli sandalye, tansiyon-şeker ölçüm cihazı gibi yaşlı bireylerin sık sık kullanmakta oldukları medikal gereçler, deprem sonucu göçük altında kalarak kullanılamayacak duruma gelmiştir. Bununla birlikte geçen süreçte hem kamu kurumlarının hem de sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile sahra eczaneleri ve sahra hastaneleri kurularak depremde bireylerin temel sağlık gereksinimlerinin giderilmesi için çaba sarf edilmiştir (Duruel, 2023: 9). Bu hususta başta Yerel ve Sığınmacılarla Yardımlaşma Derneği (YSYD) ile AHBAP Platformu gibi önde gelen sivil toplum kuruluşlarının son derece sorumlu bir yaklaşımla hareket ettiklerine ve ciddi desteklerde bulduklarına şahit olunmuştur.

Sosyal medya, Amerika Birleşik Devletleri’nde gerçekleşen Harvey ve Sandy kasırgalarında, Japonya’da yaşanan tsunamilerde, gerek Şili gerekse İtalya merkezli depremlerde ve Avustralya’nın Queensland bölgesindeki sellerde afet yardımı ve acil durum yönetimi adına da güçlü bir araç olmuştur (Lovari ve Bowen, 2019: 1).

2012 senesinde gerçekleşen Sandy Kasırgasını konu edinen ve doğal afetler esnasında X platformundaki iletişim dinamiklerini anlayabilmek için hazırlanmış olan çalışmada, kasırga sırasındaki elektrik kesilmelerine ve diğer sınırlılıklara karşın bireylerin Sandy kasırgasından kaynaklanmış olan, hayatlarını ve sahip oldukları üzerindeki negatif tesirleri belirtmek adına X platformunu aktif bir biçimde kullanmış oldukları tespit edilmiştir. Kasırga ile alakalı atılmış olan binlerce post sayesinde afetde durumda olan bireylere erişilmiş ve yardım çalışmaları daha koordineli sürdürülmüştür (Pourebrahim, Sultana, Edwards, Gochanour, ve Mohanty, 2019: 2).

Gunawong, Thongpapanl ve Ferreira (2019: 1-11) ise Tayland’da yaşanan afette, afet risk yönetimi ve yardımlar adına bir araç olarak gerek kamu kuruluşlarının gerekse özel kuruluşların X platformunu kullanma yaklaşımlarını mukayeseli bir analizle araştırmıştır. Bu bağlamda, gerek kamu kuruluşlarının gerekse özel kuruluşların X platformunu bilginin yayılması amacıyla

kullandıklarını, bununla birlikte, X platformunun devlet kurumları, topluluklar, ilgili kurumlar ve genel olarak toplum genelinde etkili ve hızlı bir iletişim kanalı yaratarak, hem afet bilgilerinin hem de risk algılarının toplumla paylaşılması adına da kullanılabileceği ifade edilmiştir.

2. Araştırmanın Kapsam, Yöntem ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın amacı, 30.10.2020 tarihinde Ege Denizi merkezli gerçekleşen deprem sonrası kurulmuş olan İzmir Depremzeleri Dayanışma Derneği'nin-[İZDEDA] sosyal medya platformlarından X üzerinden yaptığı paylaşımların analizini gerçekleştirmektir. Çalışma, yaşanan deprem sonrası söz konusu sivil toplum kuruluşunun X platformu üzerinden gerçekleştirdiği paylaşımların içeriğine odaklanmıştır.

Günümüzde deprem ve depremzedelere yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının hedef kitleleriyle kurmayı planladıkları halkla ilişkiler ve iletişim çalışmaları son derece önemlidir. Bilhassa değişen ve gelişen internet teknolojileri, çevrim içi sosyal ağlar ile mobil araçların kullanılmasında yaşanan gözle görülür artış, sivil toplum kuruluşlarının geniş kitlelere ulaşmasına ve onlara seslenmelerine imkân tanımaktadır (Demirel, 2022: 306). Bu çalışma, özellikle alanyazına katkı sunacağı düşüncesi taşıması ve gerek deprem gerekse deprem sonrası süreçte söz konusu alandaki sivil toplum kuruluşlarının iletişim bakımından X platformunda ne şekilde çalışmalar yürüttüklerini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Ana amaçtan hareketle çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İZDEDA'nın X platformundaki hesabına ilişkin veriler nelerdir? (Takipçi sayısı, atılan post sayısı, takip edilen hesap sayısı vb.)
2. İZDEDA'nın kurulduğu tarihten günümüze kadar geçen süreçte; “emsal”, “rezerv”, kredi” ve “Doğal Afet Sigortaları Kurumu-DASK” sözcüklerine ilişkin atılan postların sınıflandırması nasıldır?
3. İZDEDA tarafından atılan postların ve kullanılan hashtaglerin siyasi ortamda yansımaları nasıldır?

Buna göre çalışma; 30.10.2020 tarihindeki Ege Denizi merkezli deprem ve sonrası, depremzedeler için kurulmuş derneklerden İZDEDA'nın X platformundaki hesabının aktif olduğu Ocak-2021 tarihinden araştırmacı tarafından araştırmanın gerçekleştirildiği 2024 yılının Temmuz ayına kadar X platformunda paylaşılan postların analizi ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmada içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizi, elde edilmiş olan bulguları kavramsal olarak ifade edip ilişkilendiren, bilim-toplum araştırma teknikleri arasında iletişim araçlarında yer alan içeriği anlayabilmeye ilişkin şekilde kullanılmakta olan bir tekniktir (Geray, 2017: 145-146). Bu kapsamda yapılan içerik analiziyle 30.10.2020 tarihinde Ege Denizi merkezli gerçekleşen deprem sonrası depremzedelere destek olmak amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşu olan İZDEDA'nın X platformu hesabı incelenmiştir.

Çalışmanın evrenini Türkiye genelinde yaşanan depremler sonrası bu süreçten maddi-manevi olumsuz etkilenen depremzede bireylere destek olmak amacıyla kurulmuş tüm sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Söz konusu kuruluşların niceliksel açıdan fazla olması sebebiyle örneklem alınması yoluna gidilmiş ve 2020 senesinde gerçekleşen Ege Denizi depremi sonrası “depremzede” pozisyonunda bulunan kişilere destek olmak amacıyla kurulan İzmir Depremzedeleri Dayanışma Derneği'nin-[İZDEDA] X platformundaki hesabı örneklem olarak belirlenmiştir.

2.1 İzmir Depremzedeleri Dayanışma Derneği-[İZDEDA]

30.10.2020 tarihinde Türkiye saatiyle 14:51'de, merkez üssü Yunanistan'a bağlı Sisam Adası açıkları olan ve İzmir ili Seferihisar ilçesine 23 kilometre mesafede yer alan, yerin yaklaşık 16,5

kilometre altında farklı kurum ve kuruluşlara göre 6.6-7.1 M_w şiddetinde olduğu ifade edilen bir deprem yaşanmıştır. Gerçekleşen bu deprem sebebiyle çoğunluğu İzmir ili Bayraklı ilçesinde olmak üzere birçok yapı ağır hasar almış, yıkılan binalar sonucu ise 117 yurttaş yaşamını yitirmiş, 1032 yurttaş ise yaralanmıştır. 26.11.2020 tarihinde emekli bir asker olan kendi evi de depremde hasar gören depremzede Haydar ÖZKAN tarafından “30 Ekim İzmir Deprem Mağdurları Platformu” adıyla Facebook grubu kurulmuştur. Söz konusu Facebook grubu 10.02.2021 tarihinde 5000 etkin kullanıcıya erişmiştir. Oluşan bu platform ve İzmir Valisi Yavuz Selim KÖŞGER’in katkılarıyla Bornova Kültür Merkezi’nde 10.02.2021 tarihinde depremzede bireyler ile kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri bir araya getirilmiş ve sorunlar paylaşılmıştır. Platformun oluşturduğu bu misyon, oluşumun sivil toplum kuruluşuna dönüşmesine katkıda bulunmuş ve 17.02.2021 tarihinde ise bu oluşum, 35-079-162 kütük numarası ve 483108020 vergi numarası ile İzmir Depremzedeleri Dayanışma Derneği adıyla kurulmuştur (İZDEDA, 2024).

Dernek misyonunu; “30.10.2020 tarihinde gerçekleşmiş olan Ege Denizi merkezli depremin ardından İzmir ilinde ve çevresinde söz konusu depremin etkisinde kalan bireyleri bir araya getirerek yaşanmakta olan problemlere gerek yetkililerin gerekse kamuoyunun dikkatini toplamak; depremzede bireyleri bilgilendirmek, onlara yol göstererek destek olmak; depremzede bireyleri temsilen ilgili kurumlar ve kişiler ile görüşmeler gerçekleştirerek yaşanan hak kayıplarını engellemek; tekrar planlama, inşa ve yaşamı normalleştirilmesi düşünülen önlemlerin alınabilmesi hususunda faaliyetler yürütmek; gereken hallerde hem yargısal hem de idari girişimlerde bulunmak ve kalan tüm hususlarda depremzede bireylere katkı sağlamak, bu hedeften hareketle, gönüllülük prensibi ile derneğin ilerlemesine ve gelişmesine katkıda bulunmak, mensupların yaşamakta olduğu problemlere çözüm bulmak, kamu kurum ve kuruluşları ile temasta bulunarak çözüm için destek sunmak ve söz konusu faaliyetlere katkı sunan bütün paydaşlar ile ortak hareket etmektir” şeklinde belirlemiştir (İZDEDA, 2024).

İZDEDA vizyonunu ise söz konusu misyondan hareketle; “30.10.2020 tarihinde yaşanmış olan Ege Denizi merkezli depremin ardından karşılaşılan bütün mağduriyetlerin ortadan kaldırılmasını sağlamak; kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak hareket edilerek söz konusu hususta bir “İzmir modelinin” geliştirilmesini sağlamak ve sözü edilen modelin ilerleyen zamanda Türkiye’nin herhangi bir noktasında gerçekleşmesi olası bir depremin ardından örnek teşkil edebilmesini sağlamak; İzmir’den başlanarak bütün yurttaşların depremlerden evvel alınması gerekli olan tedbirler ve depremlerin ardından yapılması gerekli olanlar hususunda bilgilendirilmesini sağlamak” şeklinde belirlenmiştir (İZDEDA, 2024).

Dernek, ilkelerini ise şu şekilde sıralamaktadır (İZDEDA, 2024);

1. Üyeleri ile sağlıklı ve devamlı bir ilişki içerisinde olunması,
2. Depremzedelerin, derneği “Üye Olunması Gerekli” bir kuruluş şeklinde görmelerinin sağlanması,
3. Depremzede bireylerin problemleriyle düşünen, çözüm önerilerinde bulunan, üreten, kadroları ile projelerin geliştirilerek uygulanması,
4. Depremzede bireylerle kamu kurum ve kuruluşlarının arasında köprü görevinin üstlenilmesi,
5. Kamunun yararı için çalışmakta olan diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ortak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi,
6. Siyasal partiler ile ilişkilerin, derneğin “tarafsızlık” prensibinin zedelenmesine yol açmayacak biçimde yürütülmesi,
7. Dernek üyelerinin kültürel ve sosyal faaliyetler ile bir araya getirilmesi ve iletişim içerisinde olmalarının sağlanması.

3. Bulgular

Çalışma kapsamında İZDEDA'nın X platformundaki hesabına odaklanılmış, bu çerçevede paylaşılan tüm görseller, derneğin X platformundaki hesabından alınmıştır. Şekil 1 de paylaşılan görselde derneğin X platformundaki hesabının ana sayfası görülmektedir.

Şekil 1: İZDEDA'nın X Platformundaki Hesabı

Şekil 1'den de görülebileceği üzere, İZDEDA 2021 yılı Ocak ayından itibaren X platformunda aktif biçimde yer almaktadır. 6067 hesap tarafından takip edilen hesap, aynı zamanda 147 hesabı takip etmektedir. Hesap, açıldığı günden araştırmanın hazırlandığı Temmuz-2024 tarihine kadar 24.800 post paylaşmıştır. Söz konusu sayısal veriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: X Platformundaki İZDEDA Hesabının Niceliksel Verileri

Kuruluş Tarihi	Takipçi Sayısı	Takip Edilen Hesap Sayısı	Atılan Post Sayısı *
Ocak-2021	6067	147	24.800

* Temmuz-2024 tarihine kadar atılan post sayısı için geçerlidir.

Çalışmanın alt problemlerinden hareketle, söz konusu X platformundaki kurumsal hesap incelenmiş ve “emsal”, “rezerv”, “kredi” ve “Doğal Afet Sigortaları Kurumu-DASK” sözcüklerine ilişkin atılan postlar incelenmiştir. Söz konusu sözcükler, hesabın açıldığı günden itibaren derneğe mensup kişilerin en çok üzerinde durduğu konuları kapsamaları sebebiyle belirlenmiştir.

Yukarıda da detaylarına yer verildiği üzere, İZDEDA dernek olarak Şubat-2021'de kurulmuş olmasına karşın, X platformundaki kurumsal hesabını Ocak-2021'de açmıştır. Platformdaki ilk postunu ise 10.09.2021 tarihinde paylaşmıştır. Eylül 2021 tarihinden itibaren o zamanki Twitter şimdiki X platformunun kullanımına ağırlık verildiği dikkat çekmektedir. Buna göre; “depremin gerçekleştiği tarihten Eylül-2021'e kadar geçen zaman içerisinde kredi, emsal ve rezerv alan hak sahipliği konularında bir sonuç alamamış olan dernek yönetimi, aktif sosyal medya kullanımını denemeye karar vermiştir” denilebilir.

Yapılan analizler neticesinde, alt problemler kapsamında belirlenmiş olan; “emsal”, “rezerv”, “kredi” ve “DASK” sözcüklerinin, derneğin X hesabının açılmasından bu yana kaç post içerisinde yer aldığı belirlenmiş ve Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: X Platformundaki İZDEDA Hesabından Paylaşılan Postların Analiz Sonuçları

Sözcük	Atılan postlarda bulunma sayısı	Repost sayısı	Genel Etkileşim Sayısı
Emsal	198	4554	4752
Kredi	62	1426	1488
Rezerv	4	32	36
DASK	12	132	144

Tablo 3’te görüleceği üzere, X platformunda İZDEDA’nın kurumsal hesabı üzerinden paylaşılan tüm post ve repostların incelenmesi sonucu, “Emsal” sözcüğünün 4752 defa etkileşim içerisinde yer aldığı saptanmaktadır. “Emsal” sözcüğü ile benzer postlar arasında yer alan “Kredi” sözcüğünün ise toplamda 1488 defa etkileşim içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. “Rezerv” sözcüğünün, araştırma kapsamında belirlenmiş olan dört sözcük içerisinde en az etkileşim içerisinde yer aldığı ve bu sayının da 36 olduğu ortaya konmuştur. “Doğal Afet Sigortaları Kurumu/DASK” ise çalışma kapsamında incelenen X hesabında toplam 144 defa etkileşim içerisinde yer almıştır. Bu bağlamda DASK; 2000 senesinde kurulmuş olan, Türkiye’de Zorunlu Deprem Sigortası edindirme, yönetme ve uygulama çalışmalarından sorumlu, tüzel kimliğe sahip bir kamu kuruluşudur (DASK, 2024).

X platformundaki paylaşımlardan “Emsal” sözcüğüne yer verilen postlardan birisi Şekil 2’de, “Emsal”, “DASK” ve “Rezerv” sözcüklerinin yer aldığı bir post örneği Şekil 3’te, “Emsal” ve “Kredi” sözcüklerine yer verilen bir post örneği ise Şekil 4’te paylaşılmıştır.

Şekil 2: “Emsal” Sözcüğüne Yer Verilen Post Örneği

Şekil 3: “Emsal”, “DASK” ve “Rezerv” Sözcüklerinin Yer Aldığı Bir Post Örneği

Şekil 4: “Emsal” ve “Kredi” Sözcüklerine Yer Verilen Bir Post Örneği

Söz konusu dönemde yaşanan mağduriyetin geniş kitlelere duyurulması noktasında X platformunun sivil toplum kuruluşlarına ne derece önemli katkılar sunduğu ortadadır. Bunun yanı sıra, genellikle dar gelirliler depremzedelerin niçin emsal artışı istediğine dair paylaşılmış bir post örneği Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5: Depremzedelerin Niçin Emsal Artışı İstedğine İlişkin Bir Post Örneği

Tüm bu bulguların yanı sıra, sözü edilen dönem içerisinde dernek X hesabı tarafından paylaşılan #İzmireKulakVerin hashtagi ise kısa bir sürede önemli bir etkileşime ulaşmış ve X platformunda söz konusu dönemde en fazla üzerinde etkileşimde bulunan konu başlıklarından olmuştur. Bahse konu hashtagin X platformunda ilk paylaşıldığı post, Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6: #İzmireKulakVerin hastaginin X Platformundaki Kurumsal Hesapta İlk Paylaşımı

Şekil 6’dan da görülebileceği üzere, sözü edilen hashtag ilk defa 10.08.2021 tarihinde paylaşılmıştır. Bu tarihten, araştırmanın hazırlandığı Temmuz-2024’e kadar #İzmireKulakVerin hashtagi ile toplam 478 defa post atıldığı belirlenmiş, bu postların 10.516 defa repost edildiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgudan da anlaşılacağı gibi, #İzmireKulakVerin hastagi 30.10.2020 de gerçekleşmiş olan depremden sonra X platformunda en çok etkileşim alan hashtagler arasında yer almış ve İZDEDA’nın kurumsal X hesabında da düzenli olarak paylaşılmıştır.

Yaşanan sıkıntılar sonucu mağdur duruma düşen pek çok depremzede bireyin yaşadıklarını sosyal medya platformu X üzerinden post atan gönüllü depremzelerin desteğini alarak topluma duyuran İZDEDA'nın sesi, siyasiler tarafından da duyulmuş ve kimi siyasetçi derneği ziyaret ederken kimi devlet adamı dernek yönetimi ile görüşmek için randevu vermiştir. Konuya ilişkin Şekil 7, DEVA Partisi kurucusu Ali Babacan'ın 21.10.2021 tarihinde derneği ziyaretini paylaşan postu göstermektedir. Ayrıca, 03.03.2022 tarihinde İZDEDA yönetim kurulu üyeleri İzmir Valisi Yavuz Selim Köşker'i makamında ziyaret etmişlerdir.

Şekil 7: DEVA Partisi Başkanı Ali Babacan'ın İZDEDA'yı Ziyaretini Gösteren Post

Tüm bu paylaşımlardan da anlaşılacağı üzere, sivil toplum kuruluşu olarak İZDEDA, ülke çapında kamu kurum ve kuruluşları ile devlet adamlarının Bakan ve Cumhurbaşkanı düzeyinde dikkatini çekmiş, yaşanan mağduriyet noktasında derneğin söz sahibi olduğu kabul edilmiştir. 26.11.2021 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açılışı yapılan deprem konutlarının açılış töreninde İzmir depremzedelerini temsilen İZDEDA Başkanı Haydar Özkan da yer almıştır. Şekil 8, sözü edilen törenle ilgili paylaşılan postu göstermektedir.

Şekil 8: 26.11.2021 Tarihinde Gerçekleşen Deprem Konutlarının Teslim Törenini Gösteren Post

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sivil toplum kavramı, devlet etkisi haricinde bulunan kişi ve grupların özerk olmasına vurgu yapmaktadır. Bu özerk alan, devlet tarafından doğrudan denetlenmeyen, mali ve sınıfsal bağlantıların hatta pazar mekanizmalarının da haricinde yer alan bir alandır. Devletin tesirinde gözlemlenen azalmayla beraber sivil toplum, zamanla gücünü arttırmıştır.

Bu noktada sivil toplumun bireylere, “yalnız başına gerçekleştiremediklerini birlikte gerçekleştirme” imkânı sunduğu söylenebilir. Bir ülkede ekonomi ve demokrasi gibi sistemlerin gelişmesi sürecindeki önemli unsurlar arasında sivil toplum da bulunmaktadır. Devlet, birey-toplum bağlantılarının düzenlenmesi sürecinde son derece mühim bir araçtır. Sivil toplum kuruluşlarına yaygın şekilde yer verilen toplumlarda sorunların çözümlenmesine daha kolay erişilmekte, bağlantılarda hoşgörünün ve çağdaşlığın arttığı gözlemlenmektedir. Bu yönleriyle sivil toplumun, bir ülkenin kalkınmasında ne derece önemli bir konumda olduğu anlaşılabilir. Bulunduğu konum ve kuruluşunda belirlediği amaç/hedef/ilkelere göre sivil toplum kuruluşlarının hedef kitesinde yer alan birey ve gruplara sunacağı katkılar noktasında en önemli unsur ise iletişimdir.

İletişim teknolojilerinin, kişilerin sosyal hayatını tam manası ile sarmaladığı, neredeyse her an kişilerin yoğun bir mesaj yağmuruna maruz bırakıldığı dijital çağda, sivil toplum kuruluşlarının bu teknolojiden etkilenmemesi söz konusu değildir. Zira sivil toplum kuruluşlarının hedef kitlelerine erişmesi ve oluşturmuş olduğu mesajların hedef kitleleri üzerinde en üst seviyede etki yaratabilmesi adına halkla ilişkiler ve iletişim çalışmaları son derece önemlidir. Bilhassa Instagram, X, Facebook gibi gelişen sosyal ağlar vasıtasıyla daha geniş kitlelere anlık, kesintisiz ve hızlı bir biçimde erişilebilmenin mümkün olması, sivil toplum kuruluşlarının hizmet verdikleri alanlarda etkilerini arttırmaktadır. Bu alanlar arasında doğal afetler ve bu afetlerin etkisi altında kalan bireyler de bulunmaktadır.

Bu çalışmada, 30.10.2020 tarihinde Ege Denizi merkezli gerçekleşen deprem sonrası mağduriyet yaşanan depremzede bireylerin, yaşadıkları sorunları ve talepleri geniş kitlelere özellikle de devlet yetkililerine duyurmak amacıyla kurulmuş olan İZDEDA'nın bu süreci gerçekleştirdiği sosyal

medya platformlarından X üzerindeki kurumsal hesabı incelenmiştir. Yapılan incelemelerde, derneğin Şubat 2021'de kurulduğu, buna karşın derneğin X hesabının Ocak 2021'de aktive edildiği tespit edilmiş, yaşanan zorlu süreçle ilgili dernek tarafından farklı pek çok mecrada toplumu bilinçlendirme çalışmaları yapılmasına karşın, Eylül 2021'den itibaren X platformundaki hesap üzerinden paylaşımlarda bulunulmaya başlandığı belirlenmiştir.

Yaşanan deprem sonrası yıkılan ya da hasar gören binalarda oturan depremzedelerin evsiz kalmaları, bu mağduriyetlerin giderilmesi için devletten *emsal* teşkil eden, *rezerv* alanlarda yeni konutlar yapılmasının talep edildiği ve bu süreçte depremzedelere, normal bireylere göre daha uygun *krediler* verilmesinin önemi üzerinde durulduğu, aynı zamanda yaşanan süreçte karşı karşıya kalınan *deprem sigortası* problemlerinin ön planda yer aldığı anlaşılmıştır. Buna göre, araştırmanın alt problemleri arasında yer alan söz konusu dört sözcüğün pek çok defa X platformundaki hesap üzerinde paylaşılan postlar arasında yer aldığı belirlenmiş, bu postların daha sonra başka kişi ve kurum hesapları tarafından repost edilerek toplum geneline yayıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bunun yanı sıra, ilk defa derneğin X hesabı üzerinden paylaşılan “#İzmireKulakVerin” hashtaginin, bilhassa Eylül-Ekim 2021 döneminde X platformunda çok fazla etkileşim aldığı, bu kapsamda bazı televizyon kanallarının söz konusu hususta haberler yaptıkları anlaşılmıştır. Bu gelişmelerin siyasi ortamda da karşılık bulduğu ve siyasi parti başkan ve üyelerinin İZDEDA'yı ziyaret ettikleri, aynı zamanda devletin üst düzey yöneticilerinin İZDEDA yönetimini makamlarında kabul ederek sorunlarını dinledikleri, hatta Cumhurbaşkanlığı tarafından gerçekleştirilen deprem konutlarının açılış töreninde dernek başkanının depremzedeleri temsilen bizzat yer aldığı dikkat çekici sonuçlar arasında yer almaktadır.

Ayrıca, İZDEDA tarafından başlatılmış olan X platformundaki post hareketi sayesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından depremzede bireylere iki kat, kat artışı imkânı sunan, bu sayede depremzede bireylerin evlerini yaptırırlarken ödeyecekleri maliyetleri minimuma indiren emsal artışı İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisinden geçmiştir.

Konuya ilişkin, deprem kapsamında kentsel dönüşüm amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Dünya Bankası arasında imzalanmış olan protokol kapsamında İzmir, yaklaşık üç sene süren mücadelenin ardından 07.03.2024 tarihinde “pilot il” seçilmiştir. Bu kapsamda üst sınırı 2,5 milyon TL olacak şekilde, depremzede yurttaşlara 0,69 orandan 180 ayı kapsayacak konut kredilerinin verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu durumun, yaşanan sıkıntılar sonrası ciddi mağduriyetler ile karşı karşıya kalan depremzedelere önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Bu gelişme, İZDEDA'nın başlangıçta belirlemiş olduğu hedeflerine ulaşmada X platformu sayesinde ne derece başarılı olduğunun somut göstergesidir.

Son olarak, depremzede bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri evlerinde yaşanan orta hasarlı durumlar karşısında İZDEDA'nın resmi X hesabı üzerinden yapılmış olan paylaşımların da etkisiyle DASK ödemeleri almaya yönlendirildikleri haber olmuştur.

Tüm bu sonuçlardan da görüleceği üzere, başta belirlenmiş olan misyon, vizyon ve ilkelerden hareketle İZDEDA, İzmir'de yaşanan depremde mağdur durumda bulunan depremzede bireylerin sesi olmuş, yaşanan sorunlar devletin ilgili kurum ve kişilerine sosyal medya aracılığıyla iletilmiş ve devletin bu sorunlara yönelik geliştirdiği politikalara katkıda bulunulmuştur.

Bu kapsamda, elde edilen sonuçlardan hareketle çalışmada aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

1. Araştırma, ülkemizde yaşanan bir deprem sonrası mağdur durumda bulunan bireylerin seslerini duyurmak amacıyla kurulan bir derneğin sosyal medya platformu üzerinden yaptığı paylaşımlar ve bu paylaşımların sonuçlarına odaklanmıştır. Farklı alanlarda farklı amaç ve hedefler ile kurulmuş olan diğer sivil toplum kuruluşlarının, sosyal medyayı kullanma durumları, hedeflerine göre sosyal medya platformlarından yaptıkları paylaşımlarının ne derece katkılarının olduğu

araştırılabilir. Bu sayede ülkemiz genelinde hizmet vermekte olan sivil toplum kuruluşlarının etkililik durumları tespit edilebilir.

2. Araştırmada sosyal ağ platformlarından X üzerinde çalışılmıştır. Bu bağlamda, hazırlanacak yeni çalışmalarda farklı sosyal ağ platformlarında içerik analizleri yapılarak söz konusu sosyal ağ platformlarının etkililik düzeyleri tespit edilebilir.

Kaynakça

- Anjum, T. (2010). Historical trajectory of the development of the concept of civil society in Europe: From Aristotle to Gramsci, *Journal of Political Science*, 17(2), 147-160.
- Aslan: (2010). Sivil toplum: Kavramsal değişim ve dönüşüm, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 188-212.
- Bakan, İ. ve Büyükbeşe, T. (2004). Örgütsel iletişim ile iş tatmini unsurları arasındaki ilişkiler: Akademik örgütler için bir alan araştırması, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 7, 1-30.
- Bauman, Z. (2016). *Küreselleşme*, (A. Yılmaz, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Biber, A. (2006). *Sivil toplum örgütlerinde halkla ilişkiler*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Birleşmiş Milletler İnsani İşler Departmanı-[UNDHA]. (1992). *Glossary: Internationally agreed glossary of basic term related to disaster management*, DHA Geneva.
- Boztepe, H. (2013). Halkla ilişkilerin kurum ile hedef kitle arasında ilişki oluşturma amacı ve kurumsal web sayfalarının diyalojik halkla ilişkiler aracı olarak kullanımı, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 20, 110-128.
- Castells, M. (2008). Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür: Ağ toplumunun yükselişi, (E. Kılıç, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Conover, M.D., Gonçaves, B., Flammini, A. & Menczer, F. (2012). Partisan asymmetries in online political activity. *EPJ Data Science*, 1(6), 1-19. doi: 10.1140/epjds6
- Doğal Afet Sigortaları Kurumu [DASK]. (2024). *Dask hakkında*. <https://dask.gov.tr/tr/dask-hakkında> adresinden 27.07.2024 tarihinde erişilmiştir.
- David, C.C., Ong, J. C. & Legara, E. F. T. (2016). Tweeting supertyphoon haiyan: Evolving functions of twitter during and after a disaster event. *Plos One*, 11(3), 1-19. doi:10.1371/journal.pone.0150190
- Demirel, Ç. (2022). Pandemi döneminde sivil toplum kuruluşlarında iletişim ve halkla ilişkiler; TTB'nin twitter hesabına yönelik bir içerik analizi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(1), 304-325.
- Demiröz, K. (2020). Afet kriz yönetiminde sosyal medyanın işlevselliği ve zararları üzerine bir inceleme. *Dirençlilik Dergisi*, 4(2), 293-304. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/resilience/issue/55697/735807>
- Dombrowsky, W. R. (1998). Again and again: Is a disaster what we call a disaster, In E.L., Quarentelli (Ed.) *What is a disaster*, (pp. 31-42). USA: Roudledge.
- Duruel, M. (2023). Sivil toplum kuruluşlarının afet yönetimindeki rolü: 6 Şubat depremi Hatay örneği, *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1-17.
- Edwards, M. (2014). *Civil society*, Cambridge: Polity Press.
- Genç, F. N. (2021). *Afet yönetimi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

- Gönenç, A. A. (2001). *Sivil toplum; düşünsel temelleri ve Türkiye perspektifi*, İstanbul: Altıkitap Yayıncılık.
- Gunawong, P., Thongpapanl, N. & Ferreira, C. C. (2019). A comparative study of twitter utilization in disaster management between public and private organizations. *Journal of Public Affairs*, 19(4), 1-11. doi:10.1002/pa.1932
- Gündüz, İ.(2009). *Dünyada ve Türkiye'de afet yönetimi*, İstanbul: Erdem Yayınları.
- Güzel, E. (2016). Dijital kültür ve çevrimiçi sosyal ağlarda rekabetin aktörü: Dijital habitus, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1), 82-103.
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Verčič, D. & Sriramesh, K. (2007). Defining strategic communication, *International Journal of Strategic Communication*, 1(1), 3-35.
- <http://www.izdeda.org.tr/hakkimizda/>. *İzmir Depremzedeleri Dayanışma Derneği*. 20.07.2024 tarihinde erişilmiştir.
- İzmir Depremzedeleri Dayanışma Derneği-[İZDEDA]. (2024). *Tarihçe*. <http://www.izdeda.org.tr/tarihce/> adresinden 26.07.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Java, A., Song, X., Finin, T. & Tseng, B. (2007). *Why we twitter: Understanding microblogging usage and communities*. Paper presented at the 9th WebKDD and 1st SNA-KDD 2007 workshop on Web mining and social network analysis, 56–65.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York and London: New York University Press.
- Kadioğlu M. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri, İçinde M. Kadioğlu ve E. Özdamar (Ed.), *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri*, (ss. 1-34). Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayınları.
- Kaldor, M. (2003). Civil society and accountability, *Journal of Human Development*, 4(1), 5-27.
- Keane, J. (2010). *Medya ve demokrasi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kotan, D. ve Ünür, E. (2015). Siyasi atmosfer çerçevesinde sivil toplum kuruluşlarının gelişimi ve günümüzdeki yansımaları, İçinde E. Karayel Bilbil (Ed.) *Halkla ilişkiler perspektifinden sivil toplum*, (ss. 115-166). İstanbul: Pales Yayıncılık.
- Lee, J. & Xu, W. (2017). The more attacks, the more retweets: Trump's and Clinton's agenda setting on Twitter. *Public Relations Review*, 44, 201–213. doi:10.1016/j.pubrev.2017.10.002.
- Lovari, A. & Bowen: A. (2019). Social media in disaster communication: A case study of strategies, barriers, and ethical implications. *Journal of Public Affairs*, 20(1), 1-9. doi:10.1002/pa.1967
- Marwick, A.E. & Boyd, D. (2010). I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience, *New Media & Society*, 13(1), 114–133. doi: 10.1177/1461444810365313
- Mayfield, A. (2008). *What is social media?*, icrossing.
- Mouriquand, D. (2023). *Elon Musk Twitter'in logosunu neden "X" olarak değiştirdi?* Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/kultur/2023/07/29/elon-musk-twitterin-logosunu-neden-x-olarak-degistirdi>

- Ploughman P. (1997). Disasters, the media and social structures: a typology of credibility hierarchy persistence based on newspaper coverage of the love canal and six other disasters, *Disasters*, 21(2), 118-137.
- Pourebrahim, N., Sultana:, Edwards, J., Gochanour, A. & Mohanty: (2019). Understanding communication dynamics on twitter during natural disasters: A case study of hurricane sandy. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 37. doi:10.1016/j.ijdr.2019.101176
- Soydaş, N. (2018). *#İletişim bence, dumandan (#) hashtag'e iletişim*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Şahin, L. ve Öztürk, M. (2008). Küreselleşme sürecinde sivil toplum kuruluşları ve Türkiye'deki durumu, *Sosyal Siyasal Konferansları Dergisi*, 0(54), 3-29.
- Taşkıran, B. H. (2015). Sivil topluma, kuramsal ve tarihsel bakış. İçinde E. Karayel Bilbil (Ed.) *Halkla ilişkiler perspektifinden sivil toplum*, (ss. 13-68). İstanbul: Pales Yayıncılık.
- Tomlinson, J. (2013). *Küreselleşme ve kültür*. (A. Eker, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu-[TDK]. (2024). www.tdk.gov.tr.
- Uluç, A, V. (2013). Türkiye'de sivil toplum ve demokrasi ilişkisi, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 399- 418.
- Vona-Kurt, E. (2021). Sağlık iletişimi ve sosyal medya: sivil toplum kuruluşlarının twitter kullanımı üzerine bir değerlendirme. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 89-109. doi: 10.18026/cbayarsos.649858.
- Yılmaz, M. (2018). Sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları: Türkiye'de bilgi hizmetlerine yönelik oluşturulmuş STK'lar ve bu kuruluşlara yönelik bir araştırma, *ZfWT*, 10(1), 249-272.
- Zıllıoğlu, M. (2014). *İletişim nedir?*, İzmir: Cem Yayınevi.